

Rasespesifikk avlsstrategi (RAS)

for

Irish softcoated wheaten terrier

Versjon 1, gyldig t.o.m. 01.04.2019

**Norsk
Kennel Klub**
HUNDEEIERNES ORGANISASJON

Innholdsfortegnelse

Innledning	3
Generelt.....	3
Rasens historie; bakgrunn og utvikling.....	3
Overordnet mål for rasen.....	4
Rasens populasjon.....	4
Populasjonsstørrelse.....	4
Gjennomsnittlig kullstørrelse.....	4
Innavlsgrad	5
Bruk av avlsdyr.....	5
Innhenting av avlsmateriale fra andre land.....	5
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	5
Prioritering og strategi for å nå målene	5
Helse.....	5
Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen.....	5
Forekomst av helseproblemer, sykdommer og/eller defekter.....	5
Forekomst av reproduksjonsproblemer.....	6
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	6
Prioritering og strategi for å nå målene	6
Mentalitet og bruksegenskaper	6
Jaktprøver, bruksprøver og mentaltester	6
Mentalitet og bruksegenskaper i forhold til rasestandarden	6
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	7
Prioritering og strategi for å nå målene	7
Atferd	7
Atferdsproblemer	7
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	7
Prioritering og strategi for å nå målene	8
Eksteriør	8
Eksteriørbedømmelser.....	8
Overdrevne eksteriørtrekk.....	8
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål	8
Prioritering og strategi for å nå målene	8
Oppsummering.....	8
Prioritering av viktige kortsiktige og langsiktige mål.....	8
Plan for videre arbeid i rasegruppen.....	8

Innledning

Dette er den første utgaven av RAS for Irish Softcoated Wheaten Terrier. RAS skal fungere som en langsiktig handlingsplan, og beskrive hvordan vi skal drive et sunt og genetisk holdbart avlsarbeid, med friske og trivelige hunder som resultat.

Generelt

Rasens historie; bakgrunn og utvikling

Wheaten terrieren stammer opprinnelig fra Irland, og er en av de eldste irske terrierrasene. Den kan med sikkerhet spores 200 år tilbake i tiden. Av gamle fotografier og malerier kan man se at den er mye lik sin forgjenger. I likhet med Irsk terrier og Kerry Blue terrieren stammer Wheaten terrieren fra de gamle irske jaktterrierne. Hvilke typer og raser som har vært med i den videre utvikling, vet man ikke. Antagelig har både den engelske "Otterhound" og den nå utdødde "Old English Working Terrier" vært med blant forfedrene, og iflg. historien, også pudler som reddet seg i land da den spanske armada forliste i 1588.

Wheaten terrieren, Irsk terrier og Kerry Blue terrieren er derfor nærmest som "fetter og kusine" å regne, for i gamle dager var det ikke uvanlig at det ble født blå, røde og hvetefargede valper i samme kull. De blå ble tidlig kalt Irish Blue terrier, de røde Irsk terrier, og de hvetefargede ble Wheaten terriere.

Irlenderne var et fattig folkeslag, og de trengte hunden til hjelp. De trengte faktisk en hund til vakthold, en til jakt, en til utryddelse av skadedyr og en som kunne gjete buskapen. Men ingen hadde vel råd til å holde 4 hunder. Det ble for dyrt, derfor satset de på en hund som hadde alle disse egenskapene i seg, nemlig Wheaten terrieren.

I 1932 ble Patric Blake oppmerksom på at Wheaten terrieren holdt på å dø ut som rase. Han ba da sin venn dr. G.J. Pierce om hjelp til å redde rasen. Pierce så hundens potensiale og nedla et stort arbeid for å redde rasen. I 1934 ble det stiftet en egen raseklubb, og i 1937 ble den anerkjent av den Irske kennelklubben, og den ble godkjent av den Engelske kennelklubben i 1943.

Rasen ble etter hvert meget populær og spredde seg utover i verden. Den første Wheaten terrieren kom til Norge i 1964. Den het Yarina Lord, og var importert fra England av Erik Petersen fra Bergen. De siste 30 årene har rasen blitt mer populær i Norge, og det registreres nå i gjennomsnitt 150-160 valper pr.år.

Overordnet mål for rasen

Avle fram mentalt og fysisk friske og sunne hunder, i henhold til NKK's grunnregler, rasens standard og rasegruppens anbefalinger.

Utdrag fra rasegruppen for Irish Softcoated Wheaten Terrier sine anbefalinger for avlsdyr:

1. Alle avlsdyr skal være mentalt og fysisk sunne og friske. De skal ikke ha kjente, arvelige sykdommer.
2. Avlsdyr skal være stilt ut på offisiell utstilling med oppnådd Excellent premiegrad, i juniorklasse, unghundklasse eller åpen klasse, som minimumskrav.

3. Avlsdyr skal være frirøntget for HD (hofteleddsdysplasi).

Rasens populasjon

Tallene er hentet fra Dogweb, og medregner alle wheatenterriere som er registrert hos NKK i det aktuelle tidsrommet.

Populasjonsstørrelse

1980 – 2012: 3815 valper – Gj.snitt 119 valper/år (for alle 32 år det finnes statistikk for)
 2008 – 2012: 797 valper – Gj.snitt 159 valper/år (siste 5 år)
 2013: 25 kull 145 valper (69 t – 76 h)

Gjennomsnittlig kullstørrelse

Siste 10 år: Ca 5,6 valper/kull
 2013: 5,8 valper/kull.

Innavlsgrad

Årstall	5 ledd*	7 ledd*
2013	0,65	1,12
2012	0,96	1,64
2006	1,31	1,96
2000	2,36	2,86
1995	2,87	3,10

*Gjennomsnitt beregnet på bakgrunn av innavlsgrad for alle kull det aktuelle året, hentet fra Dogweb.

Bruk av avlsdyr

Fra 1980 og til nå: Gj.snitt ca 11 % av antall hunder født
 2008: 9,4 %
 2009: 8,4 %

Bruk av avlsmateriale fra andre land

2009: 31 % med kun norskregistrerte foreldre og 69 % med minst én utenlandsk forelder.
 2010: 63 % kun norskregistrerte – 37 % minst én utenlandsk.
 2011: 28 % kun norskregistrerte – 72 % minst én utenlandsk.
 2012: 42 % kun norskregistrerte – 58 % minst én utenlandsk.
 2013: 44 % kun norskregistrerte – 56 % minst én utenlandsk.

Perioden 2009-2013: Gj.snitt 58,4 % kull der minst en av foreldrene er utenlandsk. De fleste svenske, en og annen finsk, dansk og tysk.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

- Øke oppdretteres bevissthet omkring valg av avlsdyr.
- Opprettholde bruk av norske og utenlandske linjer i avl.
- Øke prosentandelen av populasjonen som tas i avl.
- Opprettholde et lavt nivå for innavlsprosent
- skal revideres under årsmøtet 2014
- Opprettholde 5 % - regelen (et avlsdyr bør ikke være forelder til mer enn 5 % av valpene i sin generasjon (ca.4,5 år)
For wheaten terrier vil dette si at et avlsdyr ikke bør ha mer enn 33,6 valper iløpet av 4,5 år, med dagens populasjonsstørrelse.

Prioritering og strategi for å nå målene

Tiltak:

- Revidere klubbens avlsanbefalinger.
- Gode oppdretterseminarer.
- Bedre/ oppdatert info ut på nett
- Egen oppdretterside.
- Gi relevant informasjon tilgjengelig for nye valpekjøpere.
- Artikler i Terrierbladet.

Helse

Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen

Helseundersøkelsene våre (1998 og 2009) viser at ca 90 % er godt eller meget godt fornøyd med hundens fysiske og mentale helse.

Forekomst av helseproblemer, sykdommer og/eller defekter

Hofteleddsdisplasi

Statistikken viser at HD svak og middels grad har økt. HD er noe som i liten grad påvirker rasen negativt. Hunder med svak grad lever som oftest et fullverdig liv og det er ingen spesielle hensyn som må taes. HD middels grad er sjelden noe rasen sliter med, men det anbefales jevnlig mosjon og oppfølging hos veterinær. HD sterk grad er noe vi ytterst sjelden ser hos wheaten, men det anbefales oppfølging hos veterinær. Det er høyest antall hunder med frie hofter, men vi ser her allikevel en nedgang.

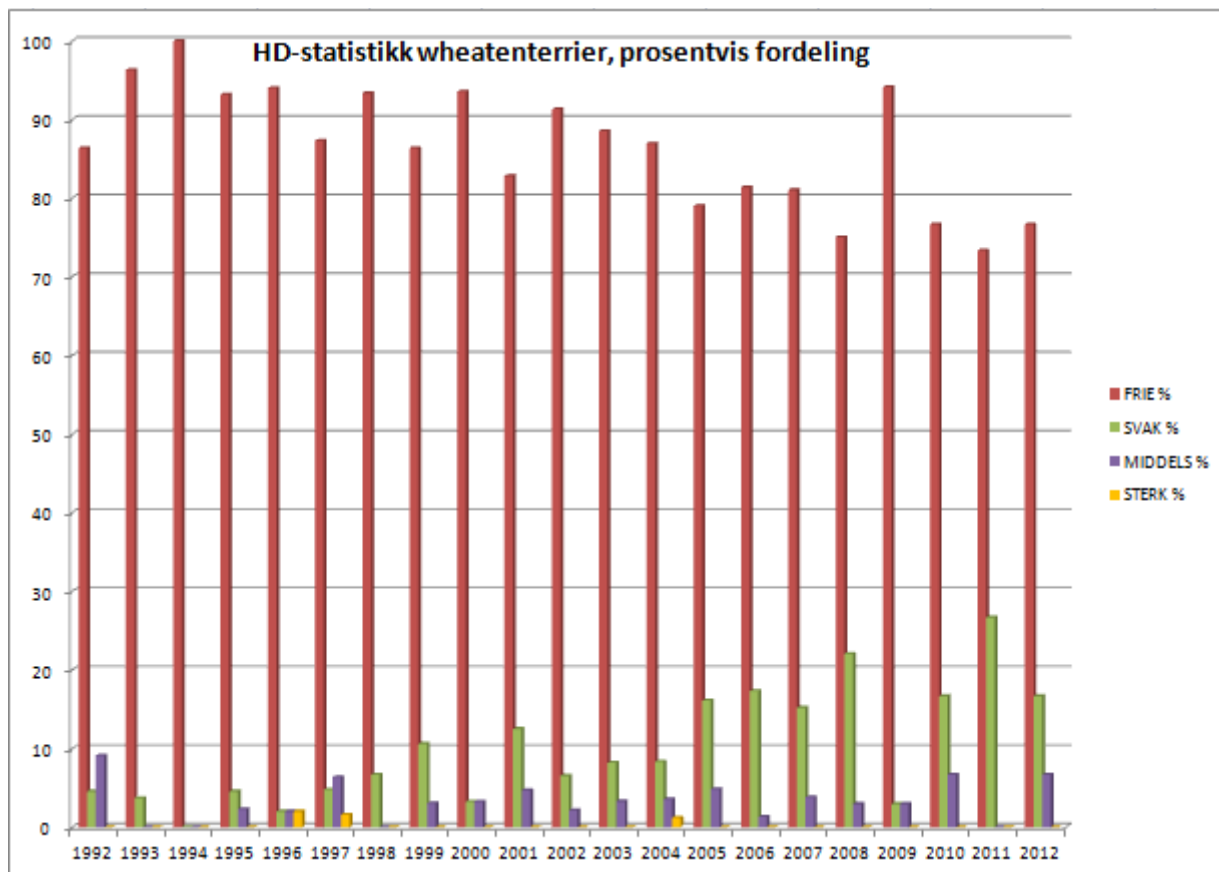
HD-statistikk wheatenterrier %

År	FRIE %	SVAK %	MIDDELS %	STERK %
1992	86	5	9	0
1993	96	4	0	0
1994	100	0	0	0
1995	93	5	2	0
1996	94	2	2	2
1997	87	5	6	2
1998	93	7	0	0

RAS for Irish Softcoated Wheaten Terrier

1999	86	11	3	0
2000	94	3	3	0
2001	83	13	5	0
2002	91	7	2	0
2003	89	8	3	0
2004	87	8	4	1
2005	79	16	5	0
2006	81	17	1	0
2007	81	15	4	0
2008	75	22	3	0
2009	94	3	3	0
2010	77	17	7	0
2011	73	27	0	0
2012	77	17	7	0

Prosentvis fordeling HD

Hud

Ved helseundersøkelsen som ble foretatt i 2009 kom det tilbakemeldinger om at ca. 40 % av hundene har opplevd et hudproblem en eller flere ganger i livet. Ca. 21 % rapporterer om lette til noe mer plagsomme allergiproblemer. Dette er beskrevet som forbigående eller mer vedvarende reaksjoner som for eksempel kløe eller ørebetennelse.

Det rapporteres i midlertidig til helsekomiteen at mange hunder som drar til veterinær pga. kløe

ofte ikke blir utredet for ting som lus, midd og reveskabb. Det blir også sjelden tatt med i betraktningen at manglende pelsstell og bading (for sjelden, for ofte eller feil shampo) kan være årsak til kløe. Hundene blir ofte satt rett på spesialfôr og evt. medisiner uten tilstrekkelig utredning. Det anbefales selvsagt at alle hunder som går i avl er frie for allergi og hudproblemer.

Nyrer

Nyresykdommen PLN (Protein Loosing Nephropati) har lenge vært et problem på rasen i USA. I Norge har det ikke vært et problem, men noen tilfeller har vært rapportert også her i Norge den senere tid. Sykdomsbildet er komplekst. Det er trolig et knippe gener som sammen medvirker til sykdommen. Et laboratorium i USA (PennVet) har utviklet en DNA-test som gir en pekepinn om hvilke hunder som bærer ett eller flere sykdomsgener. Testing så langt viser at rundt 60 % av hundene våre er bærere av gener som medvirker til sykdommen. Disse hundene er oftest selv friske. Men pares de med partner som også bærer sykdomsgener, kan dette gi høyere sannsynlighet for at sykdommen rammer avkom.

Mental helse

Ved helseundersøkelsen i 2009 rapporterte 10 % at de var middels eller dårlig fornøyd med hundens atferd.

Det rapporteres om samkjønnsagresjon og enkelte hunder som knurrer mot mennesker. Wheaten terrieren er en rase som ifølge rasens standard skal kunne forsvare seg, men skal ikke starte en slåsskamp. Det er ikke uvanlig at unghunder eller usikre hunder kan lage bråk, og at det da tillæres en atferd som er ufin mot andre hunder. Knurring er ikke nødvendigvis aggresjon, men en advarsel både mot andre hunder og mennesker, det er her viktig å se an situasjonen. Det er rapportert om snapping mot mennesker i lave frekvenser, dette er selvsagt uønsket, men kan forekomme hos hunder med et sterkt gjeterinstinkt som ikke er håndtert riktig.

Forekomst av reproduksjonsproblemer

- Gjennomsnittlig antall valper pr. kull er stabilt.
- Hunder som ikke vil pare naturlig forekommer (sinte tisper)
- Fødselskomplikasjoner forekommer i liten grad

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

- Redusere tilfeller av HD.
- Få flere til å ta røntgen av hundene sine.
- Fremme bruken av hd-index.
 - Det anbefales at summen av hd-index for en kombinasjon (begge foreldredyrene) ligger på godt over 200.
- Redusere tilfeller av nyresykdom
 - Øke bruk av DNA-test, PLN
 - Gi informasjon om hvordan fornuftig paring kan redusere sjansen for at PLN sprer seg i rasen: Hund med markør bør pares med hund som er fri. Det er viktig at hunder med markør ikke utelukkes fra avl, da andelen som har markør er stor. Mange av disse hundene bærer også sunne egenskaper som rasen ikke må miste.
 - Informere om at det finnes oversikt på nettet om hunder som har dødd av nyresykdom.
 - Oppfordre til å bruke dette i avlsarbeidet for å unngå å doble linjer som har gitt syke avkom.

- Redusere tilfeller av hudproblemer.
- Redusere tilfeller av uønsket adferd.
- Sette i gang samarbeid med Veterinærhøgskolen med blodprøvetaking/kartlegging. Samarbeid med Frode Lingaas for å lage kartotek av blod og spørreskjema, slik at de kan forske på og evt. utvikle gentester.
- Andelen fysisk sunne og friske hunder skal øke.

Prioritering og strategi for å nå målene

- Anmode hundeeiere om å rapportere evt. helseproblemer og unaturlige dødsfall (f.eks. blodpropp) til rasegruppen/ helsekomiteen. (nettside/facebook og i terrierbladet.)
- Lage lister over hunder som selv er rammet, eller har gitt valper som er rammet av arvelige sykdommer, slik at oppdrettere har mulighet å sjekke linjer de tenker å ta i avl.
- Bevisstgjøre oppdrettere i forhold til å velge ut gode avlsdyr (nett, terrierbladet, seminarer).

Mentalitet og bruksegenskaper

Rasestandard:

I FCI standarden er wheaten terrieren sitt temperament beskrevet slik: "Godlynt, livlig og modig. Meget hengiven og lojal mot sine eiere. Meget intelligent. Pålitelig og trofast, kan forsvare uten aggressivitet".

Jaktprøver, bruksprøver og mentaltester

I Norge er ikke wheaten mye brukt til jakt, bruks, lydighet og andre hundesporter. Dette betyr absolutt ikke at wheaten ikke egner seg til dette. Vi har eksempel på wheaten som har gode resultater i alt fra lydighet og agility, til jakt og bruksprøver.

Det er noen eiere som mentaltester hundene sine, men i Norge er det ennå ikke like utbredt som for eksempel i Sverige.

Mentalitet og bruksegenskaper i forhold til rasestandarden

Wheaten er som beskrevet i rasestandarden en livlig, pålitelig og meget intelligent rase. Dette er egenskaper som er høyt verdsatt når en skal drive med ulike former for hundesport. Wheaten er lettlært og profiterer godt på trening ved bruk av positiv forsterking og en konsekvent, men vennlig fører.

I helseundersøkelsen fra 2009 rapporteres det om 31% tilfeller av mer eller mindre angst for høye lyder for eksempel skudd og tordenvær. Dette er ikke slik vi ønsker at wheaten terrieren skal være. De skal være robuste hunder, vi må kunne kombinere at rasen vår skal ta situasjoner på strak arm, samtidig som de ikke skal bli for tøffe og dermed skarpe.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

- Øke interessen hos wheaten eiere for å bruke hundene sine til ulike hundesporter.
- Øke andelen hunder som mentaltestes, på denne måten kan vi få en bedre oversikt om rasen i Norge er som vi ønsker.
- Øke bevisstheten rundt sosialisering og miljøtrening av valpen, spesielt i forhold til høye lyder, trafikk og lignende.

Prioritering og strategi for å nå målene

- Oppfordre oppdrettere til å gi sine valpekjøpere informasjon om ulike hundesporter.

- Oppfordre oppdrettere til å kreve at valpekjøperne deltar på minimum valpekurs og grunnkurs.
- Oppfordre oppdrettere til å mentalteste sine hunder og at de også oppfordrer sine valpekjøpere til det samme.
- Rasegruppen kan inngå samarbeid med ulike brukshundklubber som allerede driver aktivt med mentaltesting for å komme i gang med å gi egne medlemmer et tilbud om dette.
- Oppfordre wheateneiere til å sende inn resultater på prøver/konkurranser de har deltatt på. Slik kan vi få fokus på at wheaten er en allsidig hund når det gjelder ulike grener innenfor hundesport. Dette kan medvirke til at flere ønsker å bruke hunden sin til mer enn en turkamerat.
- Oppfordre og informere om viktigheten av miljøtrening i ung alder.

Atferd

Atferdsproblemer

Helseundersøkelse i samarbeid med Veterinærhøyskolen i 1998 og 2009. Ca 500 hundeeiere deltok hver gang. 90% er fornøyd med sin hunds mentalitet/ generelle atferd.

Bare 10% av eierne var middels eller dårlig fornøyd med sine wheaten. Majoriteten av eierne er altså fornøyd med sin hunds atferd, men det er viktig å være oppmerksom på de 10 prosentene som har svart at de har atferdsmessige problemer med sine hunder.

I konklusjonen fra 2009 påpeker Lingaas at oppdrettere bør gi atferd økt oppmerksomhet de neste årene.

Undersøkelsen viser at gemyttproblemer oppgis som årsak ved 1/3 av tidlige avlivninger. Helsekomiteen kjenner til tilfeller der uberegnelig aggresjon har endt med avlivninger de siste par år.

De fleste eierne i undersøkelsen svarte at hunden deres er relativt lettlært. 80% av eierne oppfatter sin wheaten som selvsikker, mens over 95% oppfatter den som glad. Noen opplever likevel at hundene kan være noe variable i humøret, andre at hunden kan vise usikkerhet i uvante situasjoner. En liten andel viser moderat til tydelig angst for å være alene, og noen viser utrygghet i møte med andre hunder.

Majoriteten av hundene roer seg raskt ned etter stress-situasjoner. På nye steder kan en del bruke litt tid på avstressing, men de fleste er ganske rolige hjemme.

88% av eierne oppgir at mentaliteten til hundene svarer til de forventningene de hadde da de valgte rasen. Atferd har en arvelig faktor som vi må ta på alvor i vårt avlsarbeid. Det er likevel svært viktig å være bevisst på at det også er en betydelig miljøfaktor som spiller inn i forhold til om en hund får atferdsproblemer. Her er det viktig at oppdretterne skaffer seg kunnskap, slik at de kan undervise og veilede sine valpekjøpere. Dette for i første rekke å forebygge at problemer oppstår, men også for å ta tak i problemene på et tidlig tidspunkt og gi valpekjøperne den veiledning og støtte som trengs for å løse problemet.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

- Redusere antall/unngå avlivninger på grunn av mentalitet.
- Redusere andelen hunder med atferdsproblemer

Prioritering og strategi for å nå målene

- Oppdrettere gir ut god informasjon om rasens egenskaper til valpekjøpere og sikrer så godt som mulig at de velger valpekjøpere som passer til rasen.

- Tilby kurs for oppdrettere om mentalitet og arvelighet for å påpeke viktigheten av at individer med atferdsproblemer ikke blir brukt i avl.
- Oppfordre klubbens oppdrettere til å ta NKK's "Oppdretterskolen".
- Oppfordre oppdrettere til å tilegne seg kunnskap om mentalitet og generelle atferdsproblemer for best mulig å kunne undervise og veilede sine valpekjøpere. Dette både for å forebygge miljørelaterte atferdsvansker og for å kunne gi relevante råd dersom problemer har oppstått.
- Få inn bruk av mentaltester som en del av avlsarbeidet for å sikre at man avler på mentalt sterke hunder.
- Jobbe for å få inn informasjon fra hundeeiere som opplever problemer med sin wheaten.

Eksteriør

Eksteriørbedømmelser

Vi har mange hunder med god kvalitet. Siste 5 år: har 153 blitt stilt på utstillinger.

Underkjeve og bitt: Det er mye smale og trange underkjever på rasen, dette kan føre til at hjørnetennene i underkjeven går opp i ganen eller tannkjøttet i overkjeven. Dette er ikke ønskelig og vi ønsker å sette et fokus på at man prøver å avle frem hunder med en kraftigere og bredere underkjeve. Årsaken til problemet i en god del tilfeller med trange hjørnetenner og dropped teeth er for sen tannfelling hos valper.

Ører: Wheaten skal ha små til middels store V-ører, bretten skal være i høyde med skallen. Det er en tendens til store ører som ikke ligger korrekt.

Øyne: Øynene skal være mørke brune, det er en tendens til lyse øyne. Gule øyne er diskvalifiserende.

Hale: Halen skal bæres rett eller en myk bue med halespissen pekende mot nakken. En ivrig hund kan så vidt berøre ryggen med haletippen. Det er ikke ønskelig med ringlet hale, eller hale som berører ryggen, haleansetningen bør være ca. 90 grader mot rygglinjen. Det er en tendens til for lavt ansatte haler.

Pels: Pelsen er veldig viktig på rasen, men skal ikke gå foran konstruksjonen av hunden. Pelsen skal være skinnende, ikke ha ull og ikke være stri. Pelsen skal være hvete-farget, ikke hvit og ikke brun. Det er viktig at det blir lagt vekt på at wheaten terrieren har en veldig ulik utvikling av pels. De kan variere fra mørkebrun med svart maske på valpestadiet, til nesten hvit. De kan være strie i pelsen som valper og også ha underull i unghundsperioden. Dette skal det tas hensyn til, da en wheaten ikke er ferdigutviklet i pelsen før nærmere 3 års alder.

Størrelse: Vi har en god størrelse på hundene i Norge, det finnes noen tisper som er spesielt små, og noen hannhunder som er spesielt store. De aller fleste er godt innenfor korrekt størrelse og vi ønsker å holde størrelsen slik den er i dag.

Overdrevne eksteriørtrekk

- Smal underkjeve: Gir ofte ujevne tenner i underkjeven.
- Pels: Vi ønsker at pelsen skal være letthåndterlig, for mye ull i pelsen gjør pelsstellet vanskeligere.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

- Unngå å avle på hunder med eksteriørfeil, se punkt over.
- Øke kunnskap rundt anatomi

- Oppmuntre flere til å delta på utstillinger, - kan gi viktig informasjon og kunnskap om egen hund.

Prioritering og strategi for å nå målene

- Få flere med på utstillinger.
- Bevisstgjøre oppdrettere på anatomi, kurs
- Flere klippekurs

Oppsummering

Prioritering av viktige kortsiktige og langsiktige mål

- Redusere antall tilfeller av fysiske og mentale problemer hos våre hunder.
- Målbevisst utvalg av avlsdyr.
- Øke antall friske og velfungerende hunder.

Plan for videre arbeid i rasegruppen

- Mer aktiv/ oppdatert informasjon ut til oppdrettere og hundeeiere gjennom Terrierbladet, nettsiden, facebook og gjennom kurs/seminarer.
- Revidere avlsanbefalingene våre.
- Få oppdrettere mer med i fellesskapet innad i rasegruppen.
- Mer planmessig opplæring av oppdrettere
- Samarbeid med Veterinærhøyskolen / Frode Lingaas.